

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ครอบครัวเป็นสถาบันมูลฐานของมนุษยชาติ เป็นผู้สร้าง และผู้กำหนดสถานภาพของสมาชิก กำหนดสิทธิ และหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติต่อกัน และต่อสังคม นอกจากนี้ครอบครัวยังเป็นสถาบันแห่งแรก ในการถ่ายทอดวัฒนธรรม ให้แก่สมาชิกรุ่นใหม่ของสังคม อบรม ปูทาง ปลูกฝัง ก่อลมเกลา ให้เป็นพลเมืองที่มี คุณภาพ ในอดีต สมาชิกในครอบครัวไทยนั้น พ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย ลูกหลาน มักจะอยู่รวมกันในครัวเรือน เดียวกัน ปฏิบัติต่อกัน ด้วยความรักความผูกพัน และเอื้ออาทรต่อกัน แต่ในปัจจุบันนี้ ความเจริญก้าวหน้า ทางด้านเทคโนโลยี และความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในด้านเศรษฐกิจ และสังคม ส่งผลกระทบให้เกิด ความเปลี่ยนแปลงทางด้านโครงสร้าง และความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว เกิดค่านิยม และ ทัศนคติใหม่⁽¹⁾ รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงทางด้านบทบาท และการทำหน้าที่ในครอบครัว ซึ่งเป็นสาเหตุให้เกิด ปัญหาจากการเปลี่ยนแปลงนั้นตามมา

ในทศวรรษที่ผ่านมา สถาบันครอบครัวในนานาประเทศ ประสบกับการเปลี่ยนแปลงที่ทำให้เกิด ปัญหาหลายประการ เช่น อัตราการหย่าร้าง และการใช้ความรุนแรงที่สูงขึ้น รวมทั้งความสัมพันธ์ที่เกินทาง ระหว่างสมาชิกภายในครอบครัว หลายประเทศกำลังหันมาให้ความสนใจ และเริ่มวางนโยบายจริงจังในการแก้ ปัญหาดังกล่าว องค์การสหประชาชาติเองก็ได้เล็งเห็นถึงความจำเป็น ที่จะต้องทำการฟื้นฟู และสร้างพลัง ให้แก่ครอบครัว จนได้ประกาศให้ปีคริสตศักราช 1994 เป็นปีครอบครัวสากล (International Year of the family) สำหรับประเทศไทย รัฐบาลได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของครอบครัว ดังปรากฏในแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (2540-2544) ว่าการเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันครอบครัว เป็นการพัฒนา คุณภาพของประชากร ซึ่งจะส่งผลให้การพัฒนาประเทศเป็นไปอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน⁽²⁾

ในด้านโครงสร้างและรูปแบบของครอบครัวไทย ได้มีการเปลี่ยนแปลงมากมาย เช่นเดียวกับนานา ประเทศ นับตั้งแต่ไทยเริ่มใช้นโยบายวางแผนครอบครัว เป็นผลให้อัตราการเพิ่มของประชากรลดลงเรื่อยๆ จากร้อยละ 2.5 ต่อปี ใน พ.ศ 2520 เป็นร้อยละ 1.5 ในปี พ.ศ 2535 ผลที่ตามมาคือ โครงสร้างของ

ครอบครัวเปลี่ยนแปลงไป จากการสำมะโนประชากรของสำนักงานสถิติแห่งชาติในแต่ละปีพบว่า สมาชิกในครอบครัวมีจำนวนลดลง จาก 6.6 คน ต่อครอบครัวใน พ.ศ 2503 เป็น 4.98 คน ต่อครอบครัวใน พ.ศ 2528 และลดลงเหลือ 4.3 คน ในปี พ.ศ 2534 และคาดคะเนว่า ในปี พ.ศ 2543 จะเหลือสมาชิกเพียง 3.7 คน ต่อครอบครัว การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ ล้วนส่งผลให้จำนวนครอบครัวขยาย (Extended Family) ซึ่งเป็นลักษณะครอบครัวส่วนใหญ่ของสังคมไทยในอดีตมีจำนวนลดลง และมีผลกระทบให้จำนวนครอบครัวเดี่ยว (Nuclear Family) มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น จากการสำมะโนประชากรของสำนักงานสถิติแห่งชาติในปี พ.ศ 2530 พบว่า อัตราส่วนโดยเฉลี่ยของจำนวนครอบครัวเดี่ยว มีมากกว่าจำนวนครอบครัวขยายถึง 1.29 เท่า โดยในเขตชนบทครอบครัวเดี่ยว มีสัดส่วนเป็น 1 ใน 4 ของครอบครัวขยาย ในขณะที่สัดส่วน ในเขตเมือง ยังคงมีอัตราใกล้เคียงกัน⁽²³⁴⁾

นอกจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านโครงสร้าง และรูปแบบของครอบครัวแล้ว การเปลี่ยนแปลงในระบบความสัมพันธ์ บทบาท และความสำคัญของครอบครัวในสังคมไทย ก็ได้ก่อให้เกิดลักษณะครอบครัวที่แตกต่างจากในอดีต โดยเฉพาะการหลั่งไหลของแนวคิดจากสังคมตะวันตก ที่สังคมไทยรับเข้ามา ในเรื่องการเน้นความเป็นปัจเจกบุคคลที่มากขึ้นไป ก่อให้เกิดการมองข้ามความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ทำให้ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวมีความเข้มข้นลดน้อยลง คนจำนวนมากคิดว่าครอบครัวไม่ใช่สิ่งสำคัญ บุคคลสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้โดยไม่ต้องมีครอบครัว เมื่อเกิดความขัดแย้งระหว่างคู่สมรส รวมถึงปัจจัยผลักดันอื่นๆ จึงเป็นการง่ายต่อการตัดสินใจหย่าร้าง และดำรงชีวิตโดยปราศจากคู่สมรส เป็นผลให้เกิดรูปแบบครอบครัว ที่มีพ่อหรือแม่เลี้ยงดูลูกเพียงคนเดียว (Single Parent Family) ซึ่งนับวันจะมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นทั้งในซีกโลกตะวันตก และ ในประเทศไทย

จากการประมาณการจำนวนครัวเรือนประเภทต่างๆของไทย พบว่า ครอบครัวที่มีพ่อ หรือแม่เลี้ยงดูลูกเพียงคนเดียว มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นจากร้อยละ 22.3 ในปี พ.ศ 2533 เพิ่มขึ้นเป็น 23.6 ในปี พ.ศ 2538 และคาดว่าจะเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 25.3 ในปี พ.ศ 2543 ในขณะที่ครอบครัวที่มีคู่สมรสอยู่ร่วมกัน มีจำนวนลดลง และมีแนวโน้มที่จะลดลงอีกในอนาคต⁽⁵⁾ สาเหตุที่ทำให้เกิดครอบครัว ที่มีพ่อหรือแม่เลี้ยงดูเพียงคนเดียวในอดีต มีสาเหตุมาจากการที่คู่สมรสเสียชีวิต แต่ในปัจจุบันสาเหตุส่วนใหญ่คือ การหย่าร้างหรือแยกทางกัน ตามรายงานของสำนักงานสถิติแห่งชาติในแต่ละปี พบว่า มีคู่สมรสที่หย่าร้างกันตามกฎหมายเพิ่มมากขึ้น จาก 17,616 คู่ ในปี พ.ศ 2520 เป็น 47,025 คู่ ในปี พ.ศ 2535 และ ในปี พ.ศ 2538 มีอัตราสูงถึง 53,560 คู่ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 11.4 ของคู่สมรสที่จดทะเบียน จากสถิติดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะครอบครัว ที่มีพ่อหรือแม่เพียงคนเดียวที่เพิ่มมากขึ้น ทำให้เราไม่สามารถมองข้ามปัญหาที่เกิดขึ้นภายในครอบครัวดังกล่าวได้

ปัญหาที่เกิดขึ้นในครอบครัวที่มีพ่อหรือแม่เลี้ยงดูลูกเพียงคนเดียว มีผลกระทบโดยตรงต่อพัฒนาการในเด็กที่เติบโตมาจากครอบครัวดังกล่าว ทั้งทางด้าน จิตใจ อารมณ์ และ สังคม เนื่องจากเด็กต้องการมากกว่าพ่อหรือแม่เพียงคนเดียว แม้จะมีตัวแทนของพ่อหรือแม่อยู่ในครอบครัวเดียวกันก็ตาม และการมีพ่อหรือแม่เพียงคนเดียว ก็จัดเป็นปัจจัยเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาสุขภาพจิตในเด็ก⁽⁶⁾ นอกจากนี้จะส่งผลกระทบต่อบุตร ในด้านการขาดความรักความอบอุ่นจากพ่อหรือแม่ที่ขาดหายไปแล้ว ยังส่งผลกระทบต่อคู่สมรสในด้านจิตใจ การทำหน้าที่เป็นทั้งพ่อและแม่ในเวลาเดียวกัน ปัญหาเศรษฐกิจ และปัญหาอื่นๆ อีกมากมาย จากการศึกษา ในต่างประเทศ โดย Friedman และ Andrews ในปี ค.ศ. 1990 พบว่า ครอบครัวที่มีพ่อหรือแม่เลี้ยงดูเพียงคนเดียว มีระดับความเครียดในเรื่องการใช้จ่าย และการเงินมากกว่าครอบครัวปกติ⁽⁶⁾ และจากการศึกษาของ Cashion ในปี ค.ศ.1970 พบว่า ปัญหาใหญ่ของครอบครัวที่มีแม่เลี้ยงดูลูกเพียงคนเดียว คือ ปัญหาความยากจน และการขาดความเชื่อมั่นในตนเองของเด็ก ในเรื่องที่ขาดพ่อ⁽⁷⁾ นอกจากการศึกษาดังกล่าวแล้ว จากรายงานสถิติรายได้ของประชากร และระดับความยากจนของครอบครัวและประชากรทั่วไป ในสหรัฐอเมริกา ปีค.ศ. 1986 ยังพบผลกระทบที่มีต่อครอบครัวที่มีพ่อหรือแม่ที่เลี้ยงดูลูกเพียงคนเดียว โดยพบว่า จากจำนวนประชากรกว่า 7.2 ล้านคน ที่มีระดับรายได้ต่ำกว่าระดับเฉลี่ย และมีรายได้เข้าขั้นยากจนนั้น ครอบครัวที่มีแม่เลี้ยงดูลูกเพียงคนเดียว นับเป็นกลุ่มประชากรที่มีความยากจนมากที่สุด เมื่อเทียบกับกลุ่มประชากรที่มีรูปแบบครอบครัวปกติ และครอบครัวที่มีพ่อเลี้ยงดูลูกเพียงคนเดียว⁽⁸⁾

จากปัญหาดังกล่าว จัดเป็นภาวะความเครียดที่เกิดขึ้นในระบบครอบครัว ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างมากที่สมาชิกภายในครอบครัว จะต้องมีการจัดการกับความเครียดนั้น เพื่อลดผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น และเพื่อทำให้ครอบครัว กลับไปสู่ชีวิตประจำวันที่มีระเบียบ และสงบสุขดังเดิม ครอบครัวที่มีสมาชิกเป็นวัยรุ่น จัดเป็นภาวะวิกฤตของวงจรครอบครัวที่สำคัญวงจรมุ่ง โดยเฉพาะภาระกิจทางพัฒนาการ ในด้านการปรับเปลี่ยนกฎระเบียบ บรรทัดฐาน ค่านิยม และความคาดหวังของครอบครัวให้เหมาะสม การตกลงประนีประนอมกับวัยรุ่น ในเรื่องที่มีความเห็นขัดแย้งกัน รวมไปถึงการควบคุมพฤติกรรมของวัยรุ่น ให้อยู่ในขอบเขต ไม่ดึงหรือหย่อนเกินไป โดยให้อิสระวัยรุ่นพัฒนาความเป็นตัวของตัวเองอย่างเพียงพอ เนื่องจากในประเทศไทยยังไม่มีงานวิจัย ที่ศึกษาเกี่ยวกับปัญหานายในครอบครัว ของครอบครัวที่มีลักษณะดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัญหาความเครียดภายในครอบครัว และวิธีที่วัยรุ่นจัดการกับปัญหาดังกล่าว ในวัยรุ่นที่อยู่ในครอบครัวที่มีพ่อหรือแม่ เลี้ยงดูลูกเพียงคนเดียว โดยศึกษาร่วมกับ วัยรุ่นที่อยู่ในครอบครัวปกติ เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นในครอบครัวที่มีลักษณะดังกล่าวต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาความเครียดภายในครอบครัว และวิธีที่วัยรุ่นจัดการกับปัญหาดังกล่าว ในวัยรุ่นที่อยู่ในครอบครัวที่มีพ่อหรือแม่เลี้ยงดูเพียงคนเดียว และวัยรุ่นที่อยู่ในครอบครัวปกติ
2. เพื่อเปรียบเทียบปัญหาความเครียดภายในครอบครัว และวิธีที่วัยรุ่นจัดการกับปัญหาดังกล่าว ในวัยรุ่นที่อยู่ในครอบครัวที่มีพ่อหรือแม่เลี้ยงดูเพียงคนเดียว และวัยรุ่นที่อยู่ในครอบครัวปกติ

สมมติฐาน

- 1.วัยรุ่นที่อยู่ในครอบครัวที่มีพ่อหรือแม่เลี้ยงดูเพียงคนเดียว มีปัญหาความเครียดภายในครอบครัวมากกว่า วัยรุ่นในครอบครัวปกติ
- 2.วัยรุ่นที่อยู่ในครอบครัวที่มีพ่อหรือแม่เลี้ยงดูเพียงคนเดียว มีวิธีจัดการกับปัญหาภายในครอบครัวแตกต่างจาก วัยรุ่นในครอบครัวปกติ

ขอบเขตของการวิจัย

- 1.ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นวัยรุ่น ทั้งหญิงและชาย ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่5 โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวนทั้งหมด 29,519 คน โดยสุ่มตัวอย่างศึกษา 400 ราย กำหนดให้ประชากรกำลังศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาปีที่5 เนื่องจากประชากรกลุ่มดังกล่าว เป็นประชากรกลุ่มวัยรุ่น ที่มีความรู้ และมีความคิดวิเคราะห์ที่เหมาะสมกับการทำแบบสอบถามเชิงครอบครัว และไม่ได้รับผลกระทบจากการปรับตัวในการเริ่มเข้าชั้นเรียนใหม่ (ใน ม.4) รวมถึงผลกระทบการเตรียมสอบเข้ามหาวิทยาลัย (ใน ม. 6) ได้แก่ โรงเรียนที่มีรายชื่อต่อไปนี้

ราชวินิตมัธยม

หอวัง

ดอนเมืองจตุรจินดา

วัดน้อยใน

วัดพุทธบูชา

วัดสังเวช

ศิลาจารึกพัฒนา

ยานนาเวศวิทยาคม

ลาดปลาเค้าพิทยาคม

มักกะสันพิทยาคม

รวมทั้งหมด 10 แห่ง โดยทำการเก็บข้อมูลตั้งแต่เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2540 ถึง เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2540 โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นวัยรุ่นที่อยู่ในครอบครัวที่มีพ่อหรือแม่เลี้ยงดูเพียงคนเดียว และวัยรุ่นที่อยู่ในครอบครัวปกติ

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่

- 2.1.1 เพศ
- 2.1.2 อายุ
- 2.1.3 ศาสนา
- 2.1.4 สถานภาพสมรสของ บิดา มารดา
- 2.1.5 ลักษณะครอบครัว
- 2.1.6 รายได้ของครอบครัว
- 2.1.7 อาชีพของบิดา
- 2.1.8 อาชีพของมารดา

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ปัญหาความเครียดภายในครอบครัว 6 ด้าน ดังนี้

- 2.2.1 ด้านการเปลี่ยนแปลงทั่วไปภายในครอบครัว (Family transition)
- 2.2.2 ด้านพฤติกรรมทางเพศของสมาชิกภายในครอบครัว (Family sexuality)
- 2.2.3 ด้านการสูญเสียที่เกิดขึ้นภายในครอบครัว (Family losses)
- 2.2.4 ด้านความรับผิดชอบและความเครียดภายในครอบครัว (Family responsibility and strain)
- 2.2.5 ด้านความเครียดจากโรงเรียนและการใช้สารเสพติด (School strain and substance abuse)
- 2.2.6 ด้านข้อขัดแย้งกับกฎหมายของครอบครัว (Family legal conflict)

2.3 ตัวแปรตามได้แก่ วิธีที่วัยรุ่นจัดการกับความเครียดภายในครอบครัว 12 วิธี

- 2.3.1 วิธีระบายความรู้สึก(Ventilating feeling)
- 2.3.2 วิธีแสวงหาทางช่วยเหลืออื่นๆ (Seeking diversions)
- 2.3.3 วิธีพัฒนาตนเองและมองโลกในแง่ดี (Developing self reliance and optimism)
- 2.3.4 วิธีหาแหล่งช่วยเหลือทางสังคม (Developing social support)
- 2.3.5 วิธีแก้ปัญหของครอบครัว (Solving family problem)
- 2.3.6 วิธีหลีกเลี่ยงปัญหา (Avoiding problem)
- 2.3.7 วิธีหาแหล่งช่วยเหลือทางด้านจิตวิญญาณ ศาสนา (Seeking spiritual support)
- 2.3.8 วิธีอยู่ใกล้ชิดกับเพื่อนสนิท (Investing in close friend)
- 2.3.9 วิธีหาแหล่งช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญ (Seeking professional support)
- 2.3.10 วิธีหันไปทำกิจกรรมต่าง ๆ ให้มากขึ้น (Engaging in demanding activity)
- 2.3.11 วิธีใช้อารมณ์ขัน(Being humorous)
- 2.3.12 วิธีใช้เทคนิคการผ่อนคลาย (Relaxing)

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. ปัญหาความเครียดภายในครอบครัวของวัยรุ่น สามารถประเมินได้ด้วยแบบสอบถาม
The Adolescent Family Inventory of Life Events and Changes หรือ A - File
2. วิธีที่วัยรุ่นจัดการกับปัญหา สามารถประเมินได้ด้วยแบบสอบถาม
The Adolescent Coping Orientation for Problem Experience หรือ A - Cope

นิยามศัพท์เฉพาะ

- 1.ครอบครัว หมายถึง กลุ่มบุคคลที่มีความผูกพันกันทางอารมณ์ และจิตใจ มีการดำเนินชีวิต

ร่วมกันรวมทั้งมีการพึ่งพิงกันทางสังคมและเศรษฐกิจ มีความสัมพันธ์กันทางกฎหมายหรือทางสายโลหิต ซึ่งในการศึกษาในครั้งนี้ ได้ทำการศึกษาในครอบครัว 2 ลักษณะ

1.1 ครอบครัวของวัยรุ่นที่มีพ่อหรือแม่เลี้ยงดูเพียงคนเดียว หมายถึง ครอบครัวที่ประกอบด้วย ลูก และพ่อ หรือ แม่ที่ต้องทำหน้าที่เลี้ยงดูลูกตามลำพัง เนื่องจาก คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งเสียชีวิต หย่าร้าง หรือ แยกทางไป หรือหญิงที่ตั้งครรภ์โดยไม่ได้แต่งงานและไม่มีฝ่ายชายรับผิดชอบ

1.2 ครอบครัวปกติ หมายถึง ครอบครัวที่ประกอบด้วย พ่อ แม่ และลูกอยู่ร่วมกัน ในครัวเรือนเดียวกัน

2. ปัญหาความเครียดภายในครอบครัว หมายถึง สถานการณ์ที่เกิดขึ้นภายในครอบครัว อาจมีสาเหตุจากภายนอกระบบครอบครัว หรือจากภายในระบบครอบครัว สถานการณ์นั้นอาจจะเคยเกิดขึ้น หรือไม่เคยเกิดขึ้นในครอบครัวก็ได้ เป็นผลให้ ครอบครัวอยู่ในภาวะไม่สมดุล และต้องการ การแก้ไขจัดการให้สอดคล้องกับความต้องการของครอบครัว เพื่อคงความสมดุลแก่ระบบครอบครัว โดยแบ่งปัญหาออกเป็น 6 ด้าน (ตามที่กล่าวมาแล้ว ในตัวแปรตาม ข้อ 2.2)

3. วิธีที่วัยรุ่นจัดการกับปัญหา หมายถึง วิธีที่วัยรุ่นใช้ เมื่อประสบกับความเครียด โดยใช้กลยุทธ์ในการจัดการกับปัญหา (coping strategies) เพื่อจัดการให้ความเครียดนั้นหมดลงหรือลดอันตรายนลง แก้ไขสิ่งที่มักถูกถามให้เป็นไปในทางที่ดีขึ้น หรือทำให้ตัวเองสบายใจขึ้น และสามารถรักษาความมั่นคงของตัวเองไว้ได้ หรือปรับตัวได้ โดยแบ่งวิธีจัดการกับปัญหา ออกเป็น 12 วิธี (ตามที่กล่าวมาแล้ว ในตัวแปรตาม ข้อ 2.3)

ข้อจำกัดในการวิจัย

เนื่องจากกลุ่มประชากรที่ศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาเฉพาะในกลุ่มวัยรุ่น ที่กำลังศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในเขตกรุงเทพมหานคร จึงอาจจะไม่สามารถเป็นตัวแทนของกลุ่มวัยรุ่น ในโรงเรียนอื่นๆที่ไม่ได้สังกัดกรมสามัญศึกษา เช่นโรงเรียนราษฎร์ โรงเรียนเอกชน อาชีวศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร และจังหวัดอื่นๆได้

ผลหรือประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบรูปแบบปัญหาความเครียดภายในครอบครัว และวิธีที่วัยรุ่นจัดการกับปัญหา ในวัยรุ่นที่อยู่ในครอบครัวที่มีพ่อหรือแม่เลี้ยงดูเพียงคนเดียว เพื่อประโยชน์ในการช่วยเหลือ และแก้ไขปัญหาให้กับครอบครัวและวัยรุ่นต่อไป

2. ทำให้ทราบถึงลักษณะของปัญหาความเครียดภายในครอบครัว วิธีที่วัยรุ่นจัดการกับปัญหา และลักษณะครอบครัวของวัยรุ่น ว่ามีความสัมพันธ์กันหรือไม่ อย่างไร เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริม และ

ป้องกันปัญหาของวัยรุ่น และครอบครัวต่อไป

3. เป็นแนวทางในการส่งเสริมให้วัยรุ่นเลือกวิธีจัดการกับปัญหาที่เหมาะสมกับตัวเอง และใช้ในการปรับตัวต่อสังคมได้อย่างเหมาะสม

4. เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย เกี่ยวกับปัญหาความเครียดภายในครอบครัว และวิธีที่วัยรุ่นจัดการกับปัญหา ในครอบครัวที่มีลักษณะอื่นๆต่อไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย